

Péter MOLNÁR (ed.): *Free Speech and Censorship Around the Globe*
New York–Budapest, CEU Press, 2015.
ISBN 978-963-386-056-4

A Central European University (CEU) *kutatója*, Molnár Péter eddig megjelent írásaival sokat tett azért, hogy az olvasóközönség a szólásszabadság értelmezésének lehetséges útjait megismerhesse. Munkásságának része az általa szerkesztett *Free Speech and Censorship Around the Globe* című angol nyelvű tanulmánykötet is, amely 2015-ben jelent meg a Central European University Press kiadásában. A kötet törekvés arra, hogy a szólásszabadsághoz tartozó alapvető kérdések globális kiterjedtségét szemléltesse, az ugyanis széleskörűen elismert alapvetés, hogy a szólás-, illetve a sajtószabadság jogához kapcsolható dilemmák számos esetben világszintű, és sok esetben minden állam számára hasonló jellegű problémát jelenthetnek. Tudományos elemzések, interjúk mutatják be a szabad szóláshoz való jog értelmezésének szerzteágazó lehetőségeit, kontinenseken átívelő megközelítéseit, továbbá államokhoz kapcsolódó hagyományait, jelenlegi szabályozási rendszereit. A szerzők rendkívül olvasmányosan, konkrét tényekre támaszkodva, letisztult terminológiával és világos gondolatokkal foglalják össze mondanivalójuk főbb elemeit. A kötetben a szerkesztő által fókuszba emelt témát, a szabad szólás érvényesülésének összetettségét egyes szerzők átfogóan értékelik, míg más szerzők az államok szabályozását kiemelve vizsgálják a szólásszabadsághoz való jog megvalósulását. Bár számos írás egyértelműen állást foglal a véleménynyilvánítás szabadságának létezéséről vagy korlátozottságáról, az alaptéma természetéből adódóan számos esetben óhatatlanul maradnak megválaszolatlan kérdések, amelyek további kutatásra ösztönözhetik az olvasót.

A tanulmánykötet a CEU volt elnök-rektora, jelenleg a Harvard Egyetem Kennedy Iskolája Emberi Jogi Politikai Központjának senior fellow professzora, John Shattuck előszava után Molnár Péter szerkesztő gondolataival indul, aki a bevezetésében többek között az alaptéma fontosságát hangsúlyozza, majd összegzést ad a tanulmányok felosztásáról is. A kötet ötszázhatvan két oldalon át, két nagyobb egységben tárgyalja a szólásszabadság alapvető kérdéseit.

Az *első egység* átfogó írásokat közöl a szólás- és sajtószabadság témakörében, különböző, a tudományos életben nemzetközileg is elismert tudósok, professzorok tollából. A kezdő tanulmány Monroe Price nevéhez köthető, aki a szólásszabadságra rendkívüli hatást gyakorló 1989 és 2011 nevezetes dátumaira hívja fel a figyelmet. Tanulmányát követően a kötet két interjút mutat be, az elsőt a szerkesztő Frank La Rue, az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosságának a véleménynyilvánítás szabadságának elősegítéséért és védelméért felelős különmegbízottjával készítette az internetes veszélyekről, a másodikat pedig Dunja Mijatović az EBESZ sajtószabadságért felelős biztosával, akit a szólás- és sajtószabadsággal kapcsolatos napjainkban megnyilvánuló problémáiról kérdez. Az interjúk után Haraszti Miklós tanulmánya Kelet-, Nyugat- és Közép-Euró-

pa szólásszabadságának történetét elemzi, majd Dirk Voorhoof, a genti egyetem médiajog-professzora, az Európa Tanács szakértője az emberi jogok és a médiaszabadság összefüggéseiről, az emberi jogok megfelelő állami biztosíthatóságáról diskurál tanulmányában. Catalina Botero Marino a szólásszabadság amerikai kontinensen végbe menő változásait, valamint a jogalkotás fejleményeit ismerteti. Toby Mendel, a Centre for Law and Democracy szervezet ügyvezető igazgatójának írása az információs jogok Latin-Amerikában való kialakulását vizsgálja, majd a kötet ismét egy interjút közöl, amelyet a szerkesztő az Emberi Jogok Afrikai Bizottságának Szólásszabadság és Információs szabadság különmegbízottjával, Pansy Tlakulával készített az információhoz való hozzáférés és a szólásszabadság kapcsolatának mibenlétéről az afrikai országokban. Szintén az információhoz való hozzáféréstől nyújt áttekintést Helen Darbishire írása, majd Sandra Coliver, az Open Society Foundations jogászának tanulmánya is e joghoz kapcsolódóan fejt ki átfogó gondolatait. Sejal Parmar a Közép-európai Egyetem előadója a gyűlöletbeszéd nemzetközi irányáról számol be, végül az első egység záró tanulmánya a Roma Kezdeményezések nevű szervezet igazgatója, Bernard Rorke nevéhez köthető, aki a roma származásúak ellen irányuló, Közép- és Kelet Európában megnyilvánuló gyűlöletbeszéd jelenségéről tesz közzé elemzést.

A tanulmánykötet *második egységének* tanulmányai nem általában a szólásszabadság témaköréből merítenek, hanem az egyes államok szólás- és sajtószabadsághoz való joggal kapcsolatos szabályozását mutatják be részletesebben. A második egység Josep Maria Carbonell és Joan Barata Mir tanulmányával indul, akik a tömegmédia spanyol történetéről közölnek gondolatokat, majd Andrei Richter, a Moscow Media Law and Policy Institute igazgatója az orosz Legfelső Bíróság médiaszabadság tárgyában alkotott szerepéről számol be. Az orosz médiakép elemzése után Ezra Chiloba a kenyai Független Választóbizottság elnöke a kenyai, Yared Legesse Mengistu etióp szólásszabadság-kutató az etióp, Gilbert T. Andres jogász a fülöp-szigeteki helyzetről számol be, míg az Aga Khan Univeristy professzora, Rhonda Breit sorai az ausztrál szólásszabadság összetettségét hangsúlyozzák. A második egység következő tanulmánya Shantou University docensének Mei Ning Yan nevéhez fűződik, aki az új média-korszak Kínára gyakorolt hatásairól és a szabályozás lehetséges útjairól számol be, majd Sunil Abraham írása a lehallgatások szólásszabadságra gyakorolt hatását elemzi és vizsgálja Indiában. Ezt követően Zeynep Alemdar, az Okan University docensének esz-széje a szólásszabadság török modelljét mutatja be, míg Brenda F. Abdelall ügyvéd az egyiptomi, Abderrahim Chalfaouat marokkói kutató a marokkói rendszert veszi górcső alá. A tanulmánykötet záró tanulmányaiként Richard N. Winfield és Janine Tien a dán karikatúrák kapcsán a gyűlöletbeszéd dán helyzetét elemzik, majd Asma T. Uddin, a Center for Islam and Religious Freedom stratégiai igazgatója a pakisztáni szabályozást részletezi, míg legvégül Jeroen Temperman az Erasmus University docense a holland vallásszabadság és gyűlöletbeszéd helyzetét ismerteti.

A különböző államokban a szólásszabadság állapotát bemutató tanulmánykötet kétségtelenül kiemelkedő érdeme, hogy az egyes tanulmányok olyan gondolatokat ültetnek el a témában jártas és járatlan kutatók fejében, amelyek felismerése és értelmezése a szellemi műhelyek többségében még várat magára. A kötet egyedülálló elemzések gyűjteménye, amely nem csupán szakértőknek nyújthat hasznos segítséget, hanem a jogalkalmazó számára is megkerülhetetlen összegzés lehet. A kötet írásainak közös

nevezője, hogy a szólásszabadság jelenségének kiterjedéséről olyan bemutatást végez, mely a realitásban, kontextushoz kötötten számos esetben választ adhat az államok jogrendszerét, szólásszabadsághoz való viszonyát csupán távolról ismerő olvasó számára, valamint hozzájárulhat a meglévő tudás differenciálásához is.

SZEGHALMI Veronika
PhD-hallgató (SZTE ÁJK)